

Storfors kommun

storfors.kommun@storfors.se

2023-04-20

Dnr SI 2022:583

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolor i kommuner
med låg utbildningsnivå vid Vargbroskolan i
Storfors kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19–20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning avseende med vilken kvalitet Vargbroskolan arbetar för att genom undervisning och studie- och yrkesvägledning stärka elevernas tillit till den egna förmågan, ge dem möjlighet till utveckling och en bred bild av möjliga studie- och yrkesval. Granskningen omfattar årkurserna 7–9 vid den aktuella skolan.

Skolinspektionen gör bedömningar i förhållande till de kvalitetskriterier som myndigheten satt upp inom det granskade området. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, utifrån om kvalitetskriterierna uppfylls i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen i normalfallet att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. Skolinspektionen begär därefter en skriftlig redovisning av huvudmannen som visar vilka förbättringsåtgärder skolan vidtagit. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: [Skolor i kommuner med låg utbildningsnivå \(skolinspektionen.se\)](https://skolinspektionen.se).

Beslut:

Skolinspektionens bedömningar

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Vargbroskolan i följande utsträckning:

Bedömningsområde 1: En undervisning som präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt

Skolinspektionen bedömer att lärarna utformar en undervisning som *i flera delar* präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt.

Bedömningsområde 2: Förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt

Skolinspektionen bedömer att rektorn *i flera delar* skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt

Bedömningsområde 3: Inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval

Skolinspektionen bedömer att lärarna *i flera delar* integrerar inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval.

Bedömningsområde 4: Förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *låg utsträckning* skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsarbeten behöver inledas inom följande delar:

- Lärarna behöver utveckla sin undervisning så att alla elever ges stöd, stimulans och utmaningar utifrån sina kunskapsmässiga nivåer och så att eleverna får kontinuerlig återkoppling som innehåller information om styrkor och hur de kan utvecklas mot målen. Lärarna behöver säkerställa att eleverna förstår och använder återkopplingen. Lärarna behöver också i högre grad förmedla höga förväntningar på eleverna i utformningen av undervisningen. Rektorn behöver utveckla arbetet med att genomföra och implementera utvecklingsåtgärder för att skapa förutsättningar för lärarna att bedriva en undervisning som ger eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt.
- Lärarna behöver utveckla arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen. I detta arbete behöver lärarna i högre utsträckning problematisera och visa på alternativ till traditionella föreställningar om kön, social och kulturell bakgrund som kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval. Rektorn behöver tydligare förmedla betydelsen av att lärarna integrerar studie- och yrkesvägledningen i ämnesundervisningen och försäkra sig om att lärarna gör det. I samband med detta behöver rektorn ge förutsättningar för en vägledning som är integrerad i undervisningen och som vidgar elevernas perspektiv.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 26 oktober 2023 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till

skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr SI 2022:583) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Bedömningsområde 1: En undervisning som präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningen präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterier:

- Lärarna utformar undervisningen utifrån en hög tillit till elevernas förmåga att prestera. Lärarna utformar undervisningen så att alla elever, utifrån deras kunskapsmässiga nivåer, stimuleras och utmanas att nå så långt som möjligt. Vid behov samverkar lärarna och elevhälsan för att möta och stimulera eleverna utifrån deras kunskapsmässiga nivåer.
- Lärarna stärker elevernas tillit till den egna förmågan genom att ge dem uppmuntran och bekräftelse för sina ansträngningar. Lärarna ger kontinuerlig återkoppling till eleverna om hur de ligger till just nu och om hur de kan arbeta för att utvecklas ännu mer. Lärarna ser till att eleverna får uppleva att de gör framsteg och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärarna utformar en undervisning som *i flera delar* präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna utformar en undervisning som till viss del ger eleverna stimulans utifrån de olika kunskapsnivåer de befinner sig på. Granskningen visar att lärarna ofta visar tillit till elevernas förmåga men att vissa lärare upplever en osäkerhet kring hur höga förväntningar de kan ha på eleverna. Vidare visar granskningen att såväl lärare som rektorn arbetar för att skapa goda relationer mellan elever och personal, för att främja trygghet och i förlängningen höja motivationen och engagemanget hos eleverna. Därtill visar granskningen att lärarna uppmuntrar ansträngningar och delvis ger återkoppling till eleverna. Dock säkerställer inte alltid lärarna att eleverna förstår den återkoppling som de får. Det framkommer vidare att det finns en tendens att elever som når målen, varken får tillräckligt med stöd eller tillräckliga utmaningar. Lärarna låter också i liten mån eleverna få träning i att själva reflektera över och utvärdera sitt lärande för att synliggöra deras framsteg.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendationer för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierade utvecklingsområden*.

Motivering

Lärarna har tillit till elevernas förmåga men lyckas inte alltid upprätthålla höga förväntningar

Granskningen visar att lärarna delvis har hög tillit till elevernas förmåga att prestera, i såväl förväntningar som bemötande. Det framkommer av intervjuer med lärare och elever att lärarna visar tilltro till elever, uppmuntrar dem att göra sitt bästa och delvis försöker utmana dem på den kunskapsnivå de befinner sig. Lärarna uppger att de anpassar och balanserar sina förväntningar så att eleverna ska klara av att leva upp till dem, något som samtidigt upplevs som svårt av vissa lärare, eftersom de varken vill ha för höga eller för låga förväntningar på eleverna. Exempelvis framhåller lärarna att tilltron och utmaningen ibland handlar om att motivera elever att ens komma till skolan. Eleverna berättar att lärarna «pushar» dem att försöka genomföra svårare uppgifter men också att lärarnas förväntningar på dem varierar beroende på hur studiemotiverad en elev är. Eleverna ger som exempel på detta att vissa lärare ger E-prov till elever som de inte tror klarar svårare uppgifter. Det framkommer i sammanhanget att elever kan uppleva att det inte känns bra att de får E-prov eftersom det visar på lågt ställda förväntningar. Även flera av skolans intervjuade personal påtalar att det ibland finns en tendens till lite för låga förväntningar eller krav på eleverna, genom exempelvis att elever får skjuta fram inlämningar. I intervjuer påtalas att detta kan få resultatet att eleverna får alltmer kvar att göra vilket, enligt de intervjuade, kan skapa mer stress hos eleverna.

Det framkommer vidare av granskningen att lärarna bygger goda relationer med eleverna och att de försöker att inte styras av låga förväntningar på eleverna. Samtidigt visar intervjuer att lärarna inte alltid har verktyg för att höja elevers studiemotivation. Även elever menar att lärarna inte alltid gör tillräckligt för att få eleverna att förstå betydelsen av skolarbetet och få dem att bli mer motiverade. Lärarna reflekterar i en intervju med Skolinspektionen kring att de ibland kan ha för låga krav på eleverna och samtidigt nämner de att de behöver möta eleverna där de befinner sig för att sen höja kraven.

Lärarna arbetar med att stimulera och utmana eleverna utifrån deras kunskapsmässiga nivåer, men når inte hela vägen fram

Granskningen visar vidare att lärarna delvis utformar undervisningen så att alla elever stimuleras och utmanas utifrån sin nivå. Det framkommer att lärarna gör olika när det gäller att stimulera och ge utmaningar till eleverna.

En del lärare berättar att de anpassar undervisningen efter elevernas kunskapsnivå och också utmanar eleverna att utvecklas längre. Lärarna beskriver hur eleverna får olika antal uppgifter att lösa eller skriva en text med olika antal ord. En lärare beskriver att hen använder öppna uppgifter med flera möjliga korrekta svar där elever kan prestera på olika nivåer inom samma uppgift och att hen även använder diskussionsuppgifter av öppen karaktär. Exempel ges också på att lärare ger eleverna uppgifter utan tak som ger möjlighet till breddning och fördjupning. Andra lärare berättar att de har svårt att anpassa delar av undervisningen och att de ofta använder ett grundmaterial med basuppgifter och ett enklare för de elever som inte klarar detta. Eleverna berättar vidare att det varierar bland lärarna hur bra de är på att ge en stimulerande undervisning. De säger att vissa lärare lägger upp lektionerna på ett stimulerande och varierande sätt och också lyssnar på eleverna, vilket motiverar dem att lära, medan andra lärare lägger upp varje lektion likadant, vilket gör undervisningen och ämnet enformigt och tråkigt. Det finns elever som uppger att lärarna inte återkopplar till det som de har lärt sig vid tidigare lektion, vilket enligt dem medför att de inte minns det när de går vidare i ämnet. Några intervjuade elever är också osäkra på om det går att få extra utmanande uppgifter i vissa ämnen. Dessutom anser eleverna att de inte utmanas lika mycket i årskurs 9 som tidigare. De säger att de inte längre förväntas fokusera på de ämnen som de i årskurs 8 nått betygssteg E i, utan på andra ämnen. De intervjuade lärarna uppger att de är medvetna om att de behöver utmana alla elever och att utmaningen innebär olika saker beroende på vilken kunskapsnivå eleven befinner sig. De säger att de till stor del får fokusera på att motivera en del elever att alls ta sig an en uppgift. Lärarna påtalar att de inte alltid hinner med mer högpresterande elever. Men lärarna tycker också att det är svårt att anpassa undervisningen för och utmana elever som varken har störst behov av stöd eller ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Av intervjuer med elever, lärare och specialpedagog framgår vidare att eleverna ges lärarstöd för att de ska komma vidare i sitt lärande. Men elever uppger att de upplever att stökiga elever får mest lärarstöd och att lärarna inte alltid hinner med de andra eleverna. Lärare samverkar med elevhälsan för att möta och stimulera elever, men det sker framförallt med elever i behov av extra anpassningar och särskilt stöd. Specialpedagogen handleder exempelvis lärare som undervisar elever med vissa behov av stöd.

Lärarna uppmuntrar eleverna för deras ansträngningar och en del lärare ger eleverna möjligheter att reflektera över sitt eget lärande

Granskningen visar att lärarna stärker elevernas tillit till den egna förmågan genom att ge eleverna uppmuntran och bekräftelse på deras ansträngningar och de framsteg de gör och att de får vissa möjligheter att reflektera över sitt lärande. Såväl elever som lärare uppger att lärarna är bra på att ge beröm och uppmuntran, både individuellt och i grupp.

Lärarna framhåller i intervjuerna att eftersom de har så goda relationer med eleverna är de generellt bra på att ge beröm och positiv respons. En lärare ger exempel på hur hen uppmuntrar eleverna att klara av grundskolan med bra betyg för att ge dem valmöjligheter i livet och att hen medvetet låter elever få "glänsa" lite om någon har ett specialintresse. En annan lärare har uppmuntrande samtal med sina elever vid varje lektion.

Granskningen visar vidare att en del lärare låter eleverna få träning i att själva reflektera över och utvärdera sitt lärande och sina målsättningar. Lärarna i svenska, idrott och hem- och konsumentkunskap beskriver att eleverna får utvärdera sitt eget arbete. Eleverna får till exempel i början av terminen reflektera över och utvärdera sina egna språkkunskaper för att se på vilken nivå de befinner sig. I denna reflektion får eleverna ställa sig själv frågor om vad de tycker är roligast, svårast, lättast och vad de vill lära sig mer om. Lärarna ger också flera exempel på när de låter eleverna ge varandra återkoppling, då de ska lyfta det som är bra hos den andra och på så sätt lära av varandra. Elever med stort behov av stöd och motivation får av en lärare skrivuppgifter där de får använda sig av sina egna tankar, intressen och erfarenheter för att skapa uppmuntran och motivation för lärande.

I flera ämnen får eleverna veta hur de ligger till och vad de behöver arbeta med för att utvecklas, men de förstår inte alltid återkopplingen

Granskningen visar att en del lärare ger kontinuerlig återkoppling till eleverna om hur de ligger till och hur de kan arbeta för att utvecklas ännu mer, men samtidigt påpekar elever att inte alla lärares återkoppling är användbar. De säger att vissa lärare berömmar mer allmänt när de har presterat bra och bättre än förväntat, medan andra ger återkoppling på deras prestationer och beskriver hur de kan göra ännu bättre. Ibland består återkopplingen av allmänna uttryck som att de har jobbat bra eller att de kan göra ännu bättre nästa lektion. Men elever berättar också att de i vissa ämnen, som exempelvis svenska, får bra feedback som de förstår. Genom denna feedback förstår de hur de kan lära sig mer och komma vidare i sin kunskapsutveckling. Lärarna ger flera exempel på konkret återkoppling i sina ämnen. I till exempel idrott och hälsa får eleverna återkommande feedback när de till exempel får i uppgift att lägga upp ett träningspass. Andra lärare beskriver hur de brukar ha samtal med eleverna för att få eleverna att tro på sig själva och sin egen förmåga och att de sätter upp både delmål och mål tillsammans med eleverna för att motivera dem att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Däremot framgår det av granskningen att lärarna inte alltid säkerställer att eleverna förstår och använder den återkoppling de får. Exempelvis påtalar elever att de många gånger själva får ta reda på huruvida deras prestationer är bra eller inte och att de inte alltid förstår lärares feedback och att de då behöver ställa frågor till lärare för att förstå.

Lärarna uppger att de frågar eleverna om de har förstått den återkoppling de har fått men att det är svårt att veta om det stämmer. Dock säger de också att de ser när eleverna utvecklas och på så sätt ser att de förstått.

Bedömningsområde 2: Förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterier:

- Rektorn är väl insatt i hur skolans lokala kontext¹ kan präglade skolpersonalens, vårdnadshavarnas och elevernas förväntningar och inställning till skolarbete. Rektorn agerar vid behov för att förändra en låg förväntansbild. Rektorn försäkrar sig om att skolans personal förmedlar tillit till elevernas förmåga i syfte att stärka elevernas engagemang för skolarbetet.
- Rektorn ser till att det finns ett skolgemensamt utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling. Efter uppföljningar av elevresultat och skolans arbetsprocesser vidtar rektor vid behov åtgärder för att alla elever ska ges möjlighet att nå så långt som möjligt. Rektorn förmedlar att det är skolans ansvar att se till att eleverna ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *flera delar* skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn verkar för att skapa engagemang för skolarbete hos personal, vårdnadshavare och elever. Rektorn har god kännedom om skolans kontext och hur denna kan påverka skolpersonalens, elevernas och vårdnadshavares inställning till skolarbetet.

¹ Det omgivande samhället.

Rektorn betonar vikten av att motverka elevers föreställningar om att skolan inte är viktig och ger flera exempel på hur skolan arbetar för att motivera eleverna och stötta dem i sin kunskapsutveckling och på hur de arbetar med att utveckla goda relationer mellan personal och elever för att i förlängningen påverka elevernas inställning till skolarbete och skapa motivation till lärande. Samtidigt visar granskningen att rektorn inte agerar tillräckligt för att motverka och förändra en låg förväntansbild.

Vidare visar granskningen att rektorn i viss mån leder ett skolgemensamt utvecklingsarbete och följer upp vissa arbetsprocesser. Skolan följer exempelvis upp meritpoäng och skolfrånvaro, men rektorn framhåller att utvecklingsarbetet behöver bli bättre för att leda till reell förändring.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendationer för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Rektorn har insikt om och uppmärksammar den lokala kontextens betydelse för synen på skolarbete

Granskningen visar att rektorn är väl medveten om den lokala kontextens betydelse för elevers och vårdnadshavares inställning till skolan och att det kan finnas en osäkerhet hos vårdnadshavare kring skolarbete. Även om rektorn inte varit rektor på skolan länge, har han lång erfarenhet av att arbeta som lärare på Vargbroskolan, vilket enligt honom har gett honom god insyn i skolans kontext. Rektorn betonar att skolan befinner sig i ett samhälle med socioekonomiska utmaningar med hög andel vuxna med låg utbildning, och att detta kan ha stor inverkan på såväl elevers som vårdnadshavares inställning till skolan. Det finns en insikt om att inte alla elever och vårdnadshavare tycker att skolan är viktig för framtiden och att många elever inte ser möjligheten att vidga sina perspektiv kring yrke och utbildning. Samtidigt framhåller rektorn att Vargbroskolan uppfattas som en trygg plats med stor betydelse för elever och vårdnadshavare.

Lärarna beskriver att de är medvetna om den lokala kontextens betydelse men också till viss del om sina egna förväntningar på eleverna och sitt bemötande. Det är något de på skolnivå i viss utsträckning arbetar med, till exempel genom de resor som de gör utanför kommunen för att vidga elevernas perspektiv. De är också medvetna om de kamrateffekter som finns på skolan, som både har positiv och negativ inverkan på elevernas studiemotivation. Dock visar intervjuerna att de tycker att det är svårt att motverka kamrateffekter.

Rektorn arbetar i begränsad utsträckning för att motverka eventuell negativ förväntansbild

Granskningen visar att rektorn visserligen har kunskap om vikten av att motverka eventuell negativ förväntansbild, både hos elever gentemot skolan och hos lärare gentemot elever. Det finns enligt rektorn ett påbörjat arbete med att skapa goda relationer mellan personal och elever. Rektorn betonar vikten av att motverka elevers föreställningar om att skolan inte är viktig och ger exempel på hur skolan arbetar för att motivera eleverna och stötta dem i sin kunskapsutveckling och på hur de arbetar med att utveckla goda relationer för att i förlängningen påverka elevernas inställning till skolarbete positivt. En del i detta är att rektorn gör klassrumsbesök och träffar eleverna på rasterna. Vissa lärare har i uppdrag att särskilt arbeta med motivationen hos vissa elever, vilket enligt rektorn har gett resultat genom högre måluppfyllelse och lugnare undervisningsklimat.

Men granskningen visar samtidigt att skolan i begränsad utsträckning har ett aktivt arbete för att motverka eventuella negativa förväntningar. Rektorn förmedlar inte systematiskt till skolpersonalen att deras förväntningar har betydelse för elevernas inställning till skolarbetet. Skolans personal samtalar och diskuterar heller inte i någon större utsträckning om förväntningar på elever eller ett gemensamt förhållningssätt. Även om rektorn förmedlar till skolpersonalen att deras bemötande och förväntningar har betydelse för elevernas engagemang och inställning till skolarbetet säger rektorn att huvuddelen av detta arbete hamnar på den enskilda läraren i undervisningen.

Granskningen visar däremot att rektorn aktivt verkar för ett förtroendefullt samarbete mellan skolan och hemmen för att påverka inställningen till skolarbetet. Rektorn betonar att det är viktigt att ha bra relationer med vårdnadshavarna och att försöka skapa en gemensam syn på skolarbetet. Till exempel berättar rektorn att skolan har haft föräldramöten för att ge dem kunskaper om hur de kan stötta och motivera sina barn och han uppger att detta har fått goda resultat genom att elever har fått hjälp med att strukturera sina studier istället för att exempelvis skjuta upp dem. Vidare berättar rektorn att skolan har en tät dialog med regelbundna möten med vårdnadshavare för att diskutera den gemensamma målsättningen med skolarbetet för eleven, till exempel om skolans och vårdnadshavares möjlighet att ge stöd och hjälp. Ofta är det mentorerna som sköter den kommunikationen. Rektorn påtalar att det är ett sätt för skolan att involvera vårdnadshavare.

Granskningen visar att rektorn delvis verkar för att lärarna utformar undervisningen så att alla elever upplever att lärarna tror på deras förmåga, oavsett elevgruppens sammansättning. Som tidigare beskrivits är bemötande och förväntningar på eleverna något som såväl rektorn som skolans personal till viss del arbetar med. Samtal om detta sker inte strukturerat men kan komma upp på klasskonferenser.

Lärarna beskriver vidare att skolan sedan flera år långsiktigt arbetar med att anordna till exempel friluftsdagar och resor, utanför undervisningen för att skapa goda relationer och en positiv syn på skolan. Det framkommer att dessa aktiviteter framförallt har haft ett positivt resultat på elevernas syn på skolan, inte lika mycket på skolarbetet, men att det skulle kunna bli en bieffekt.

Rektorns skolgemensamma utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling kan spetsas för att leda till mer träffsäkra insatser

Granskningen visar att Vargbroskolan i viss utsträckning följer upp elevernas kunskapsutveckling men att det i liten grad leder till konkret utvecklingsarbete. Rektorn anger att rektorn och skolans personal följer upp och samtalar om exempelvis meritpoäng och skolfrånvaro vid läsårets slut men att de inte dokumenterar analysen för att använda det för att exempelvis initiera utvecklingsområden på skolenivå. Däremot efterfrågar huvudmannen resultatet av meritpoäng eftersom den har ett mål att skolans elever ska uppnå 210 i genomsnittligt meritvärde. Det framgår av intervjun med rektorn att skolans uppföljning och analys av olika parametrar av elevernas lärande och kunskapsnivåer kan bli bättre, likaså att det kan leda till utvecklingsarbete. Vidare framkommer det vid intervjuer med lärare, studie- och yrkesvägledare och specialpedagog att den tidigare rektorn inledde ett arbete med att tillsammans med personal följa upp olika resultat, såsom elevenkät, nationella prov och analys av skolsköterskans sammanställning, för att se övergripande mönster på klass- och skolenivå. Detta arbete har inte fortsatt.

Intervjuer med lärare och rektor visar dock att skolan följer upp elevernas kunskapsutveckling på individnivå på klasskonferenserna och att man då också kan se tendenser och mönster på klassnivå. Det framkommer också i intervjuer med lärare och specialpedagog att de tillsammans följer upp nationella prov och jämför prov och betyg. Specialpedagogen analyserar tillsammans med berörda lärare i respektive ämne på klassnivå och uppmärksammar då elever på individnivå för att se progressionen. Det framgår av intervjuer att denna analys tidigare har lett till förståelse av att lärare behöver utveckla sin undervisning i vissa ämnesområden. Lärarna betonar att undervisningen dock påverkats negativt av indragna stödresurser. Konkret har analyserna lett till ett fokuserat arbete kring skolfrånvaro.

Lärarna berättar att tidigare rektorer i slutet av läsåret har presenterat meritvärde och antal elever per betygssteg och att lärarna sedan diskuterat och analyserat i grupper. Men lärarna vet inte om de brukar följa upp resultaten över tid och säger också att de inte utvärderar sin undervisning och att de heller inte har uppmanats till det av rektorn. Andra lärare menar att skolan inte har kommit till ro efter flera rektorsbyten för att vara redo för att arbeta med utveckling. Sammantaget sker en del sammanställningar och analys av resultat men det saknas ett sammanhållet och strukturerat arbete kring hur undervisningen kan utvecklas.

Det utvecklingsarbete som rektorn ser att skolan just nu har mest behov av, är att fortsätta det jobb kring bemötande som har påbörjats. Rektorn framhåller att han vill arbeta mer med kontinuerliga tillfällen där lärarna tillsammans reflekterar över sin egen undervisning. Rektorn vill också utvidga de lektionsobservationer som specialpedagogen genomför.

Rektorns skolövergripande arbete med att följa upp arbetsprocesser hålls inte ihop som en helhet

Granskningen visar vidare att rektorn till viss del följer upp skolans arbetsprocesser och hur de inverkar på elevernas möjligheter att nå så långt som möjligt. Rektorn har identifierat att eleverna har behov av färre uppgifter och mer tydlighet för att komma ikapp i sina studier, vilket han har pratat med lärarna om och ett arbete har påbörjats vilket lett till goda resultat enligt rektorn. Rektorn uppger samtidigt att han inte leder detta arbete, utan tar upp det med lärarna som sedan har möjlighet att genomföra förändringar. Intervjun visar dock att inte alla lärare vill göra sådana förändringar.

Lärarna uppger att de pratar om undervisningen på medarbetarsamtal. Det framkommer vid lärarintervjuer att det finns ett visst motstånd mot att rektorn ska involvera sig i undervisningen för att utveckla den. Rektorn uppger att lärarna utvärderar sin egen undervisning, ibland tillsammans med en ämneskollega. Dock anser rektorn att han har god kännedom om hur undervisningen bedrivs på skolan, i och med att han gör klassrumsbesök, med främsta syfte att se hur stämningen är i de olika grupperna och att han då även får insyn i undervisningen. Det framgår vidare av intervjuer med lärare, specialpedagog och studie- och yrkesvägledare att det tidigare nämnda kvalitetsarbetet som inletts av före detta rektorn, också inbegrep fokus på lärandemiljön då lärarna planerades genomföra utvärderingar av sin egen undervisning samt intervjuar elever om undervisningen. Detta kom till planeringsstadiet och genomfördes inte.

Bedömningsområde 3: Inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval

Här bedöms i vilken utsträckning inslag som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval integreras i undervisningen. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterium:

- Lärarna förmedlar en positiv syn på skolarbete och betydelsen av skolarbete för elevernas framtida studie- och yrkesval. Lärarna integrerar studie- och yrkesvägledningen i undervisningen och bidrar därigenom till att synliggöra faktorer² som kan påverka studie- och yrkesval. Lärarna visar i undervisningen upp en bred vy av möjliga studie- och yrkesval.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärarna i flera delar integrerar inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna förmedlar en positiv syn på skolarbete och betydelsen av det för elevernas framtida studie- och yrkesval. Men lärarna kopplar endast i viss utsträckning samman skolämnen med vägledning inför elevens framtida studie- och yrkesval. Lärarna synliggör sällan hur sociala och kulturella normer och föreställningar kan utgöra begränsningar i framtida studie- och yrkesval, dock tar lärarna ibland upp kön som en sådan faktor. Vidare visar lärarna på en variation av utbildningsvägar men ger eleverna få möjligheter att reflektera över studie- och yrkesval.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendationer för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierat utvecklingsområde* nedan.

Motivering

Lärarna förmedlar betydelsen av en positiv syn på skolarbete för elevernas framtid men integrerar endast i liten utsträckning studie- och yrkesvägledningen i undervisningen.

Granskningen visar att Vargbroskolans lärare framhåller betydelsen av skolan för elevernas framtid.

² Såsom socioekonomisk bakgrund, kön och kulturell bakgrund.

För att motivera elever som har en negativ inställning till skolarbetet, försöker lärare tala om vikten av skolarbetet för deras framtid. En del lärare berättar om sitt eget studie- och yrkesliv för eleverna och andra lärare förmedlar till eleverna att de ska göra skolarbetet för sin egen skull. Eleverna i intervjuerna bekräftar att lärarna försöker få dem att förstå att skolarbetet är viktigt. Samtidigt finns det en del elever som tycker att vissa lärares motivering mer fokuserar på prestation och resultat än på ämnets betydelse för framtida yrken.

Vidare visar granskningen att det skiljer sig åt i vilken omfattning lärarna integrerar studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Den plan för studie- och yrkesvägledning som Skolinspektionen har tagit del av, är inte förankrad hos lärarna. Lärarna ger vissa exempel på hur de gör det i några ämnen. Till exempel berättar läraren i SO att hen har använt ett arbetsmaterial om *min framtid* som exempelvis behandlar individernas styrkor inför de val som de ska göra. En annan lärare berättar hur hen kopplar ämnesundervisningen till kunskapsbehov inför vidare studier. Det framkommer vidare i en intervju med lärarna att de under pandemin arbetade digitalt med arbetsmarknadskunskap.

Flera lärare beskriver dock att studie- och yrkesvägledningen i undervisningen är begränsad till vissa punktsatser som vid prao. Inför prao försöker lärarna vidga elevernas perspektiv på möjliga arbetsplatser. En lärare berättar att hen brukar visa yrkesfilmer för att samtala om olika yrken och möjliga utbildningsvägar. Ett annat exempel är en lärare som brukar försöka få eleverna att inte välja den enklaste vägen utan istället söka praoplats inom ett område som intresserar dem, exempelvis bageri för den som tycker om hem- och konsumentkunskap. Samtidigt framkommer det vid intervjuer att det generellt är svårt att hitta praoplatser.

Granskningen visar vidare att eleverna överlag inte får möjlighet att reflektera över studie- och yrkesval i någon större utsträckning. En del lärare uppger att de inte låter eleverna reflektera över möjliga val. Endast enstaka exempel framkommer i intervjuerna med lärarna om att lärarna låter eleverna reflektera kring sig själv och sin utveckling i förhållande till framtida studie- och yrkesval. En lärare genomför en enkät om elevers intressen och framtidstankar för att ta upp i utvecklingssamtal. Ett annat exempel är en lärare som försöker hjälpa eleverna att se sina egna förmågor i syfte att motverka negativa kamrateffekter. På så sätt kan eleverna lättare stå emot grupptricket, vid val av utbildning.

Lärarna synliggör sällan faktorer som kan påverka studie- och yrkesval men ger i viss utsträckning utrymme i undervisningen för framtida studier och yrken

Granskningen visar att lärarna sällan synliggör och problematiserar traditionella föreställningar om social bakgrund som kan begränsa elevers studie- och yrkesval. I intervjuer med lärarna uppger de att de sällan tillsammans med eleverna synliggör eller problematiserar sådana faktorer som social bakgrund som kan begränsa hur de tänker kring sina framtida val av studier och yrken.

En orsak som lärarna anger är att det är för svårt att konkretisera på det sättet och att det är lättare att tala om de möjligheter som finns. Lärarna säger att de mer allmänt förmedlar att utbildning spelar stor roll och att de försöker få eleverna att förstå att det är möjligt att välja andra utbildningar än vad som förväntas av dem av omgivningen. Vissa lärare ger också exempel på att de problematiserar kring könsnormer avseende studier och yrkesval. Exempelvis berättar en lärare om en machokultur som finns bland en grupp elever som sprider förväntningar på vad en man ska vara och göra, vilket läraren tar upp för diskussion med eleverna. Det framkommer också att eftersom könsnormer ingår i vissa ämnen, är dessa mer naturliga att ta upp i undervisningen, än normer kring sociala och kulturella faktorer, vilka därför sällan tas upp. Elever upplever att det inte finns några normer att förhålla sig till i Storfors och med det tycks de mena att de saknar vägledande normer, för samtidigt säger eleverna att det finns mycket grupperingar bland skolans elever, vilket påverkar såväl synen på skolan som vilket gymnasieprogram man förväntas söka. De säger att det är svårt att gå emot kamratnormen.

Eleverna betonar i intervjuerna att de inte upplever att lärarna visar en variation av yrken och branscher, däremot har de besökt olika gymnasier för att vidga synen på vilka program som är möjliga att söka till. Det framkommer i intervjuer med såväl lärare som elever att vissa vill följa föräldrarnas val av yrke, medan andra vill utbilda sig och jobba med något som de är intresserade av. Lärarna säger att eftersom det inte finns många yrken synliga på orten där skolan ligger, försöker de visa på andra möjliga yrkesval. De berättar exempelvis att skolan sedan många år medvetet arbetar för att vidga elevernas perspektiv och tankar kring framtiden genom resor till skolor, arbetsplatser och kulturinstitutioner i andra kommuner. Till exempel har eleverna i samband med en teaterresa fått gå bakom scenen för att få inblick i olika yrken. Varannat år genomförs Tema Skogen då eleverna får inblick i olika yrken kopplade till skogsbruk.

Bedömningsområde 4: Förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterium:

- Rektorn förmedlar betydelsen av att elever får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval, till såväl studie- och yrkesvägledaren som till lärarna. Rektorn ger förutsättningar för en vägledning som är integrerad i undervisningen och som vidgar elevers perspektiv.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *låg utsträckning* skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn delvis förmedlar betydelsen av att eleverna får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval. Vidare organiserar rektorn till viss del studie- och yrkesvägledningen så att eleverna får möjlighet att möta en variation av olika företrädare för arbetslivet och utbildningsväsendet. Rektorn är här delaktig i arbetet med att vidga elevernas vyer.

Rektorn har inte tillräckligt tydligt förmedlat till lärarna att de ska integrera studie- och yrkesvägledningen i ämnesundervisningen och försäkrar sig inte om att de gör detta. Vidare utgör studie- och yrkesvägledaren i liten omfattning ett stöd för lärarna i arbetet med att integrera vägledningen i ämnesundervisningen. Rektorn verkar inte tillräckligt för att motverka att elevernas studie- och yrkesval begränsas av föreställningar om exempelvis social bakgrund.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendation för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Betydelsen av att eleverna ges en bred bild av möjliga studie- och yrkesval behöver delas av all personal på skolan

Granskningen visar att rektorn delvis förmedlar betydelsen av att eleverna får en bred bild av studie- och yrkesval men förmedlar inte att lärarna ska integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen. Anledningen som rektorn uppger är att han är ny i sin roll och inte hunnit med att sätta sig in i arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Det framkommer inte av intervjun att rektorn försäkrar sig om att lärarna är införstådda med att de ska integrera studie- och yrkesvägledningen i sina undervisningsämnen.

Dock framkommer i intervjun att rektorn är väl medveten om vikten av att förmedla en bred bild av studie- och yrkesval. Rektorn nämner till exempel att eleverna dels får information om olika yrken genom besök från Handelskammaren, dels försöker skolan vidga elevernas perspektiv av möjliga yrken genom studiebesök. Skolans studie- och yrkesvägledare deltar i undervisningen inför prao i årskurs 8 och inför gymnasieval i årskurs 9. Studie- och yrkesvägledaren möter eleverna för frågor och samtal både i uppbokade möten och spontant.

Det finns en syv-plan för skolan som huvudmannen har initierat, men den följs bara delvis. Intervjuer med lärare och studie- och yrkesvägledare visar att lärarna överlag upplever att de inte hinner med att integrera studie- och yrkesvägledning i sin undervisning, med undantag för vissa ämnen och vissa lärare. Rektorn uppger också att det inte finns något organiserat samarbete mellan lärare och studie- och yrkesvägledare och att han heller inte uttryckt förväntningar på ett sådant samarbete. Samarbeten sker dock spontant eftersom skolan är liten med nära kommunikationsvägar. Vidare uppger rektorn, liksom andra intervjuade, att ett fast samarbete finns i årskurs 8.

Rektorn påtalar betydelsen av att eleverna inte fastnar i sina föreställningar om vad som är möjligt i livet utan att skolan behöver hjälpa dem att göra alternativa val om de vill det. Det finns en medvetenhet hos rektor och personal om att den sociala kontexten spelar roll för elevernas förväntningar på sig själva, men samtidigt saknar skolan ett målinriktat arbete för att motverka stereotypa val och också kunskap om hur de kan bedriva ett systematiskt arbete för att motverka faktorer som begränsar elevernas val. Det framgår av intervjuer med lärarna att det inte finns någon övergripande strategi på skolan och att de tycker att det är svårt att få elever att reflektera över andra möjligheter än de givna av tradition eller styrda genom kamrateffekter, vilket gör att detta sker sällan. Samtidigt framgår det av intervjuerna att rektorn arbetar mycket på individnivå gentemot elever, även med denna fråga. Intervjuer med såväl rektor som specialpedagog visar också att skolan arbetar mycket med föräldrar och vårdnadshavare, just för att vidga perspektiven på utbildning och yrkesmöjligheter.

Identifierade utvecklingsområden

Stimulera eleverna att utvecklas så långt som möjligt och stärka elevernas tillit till den egna förmågan

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom de områden som granskats bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver utveckla sin undervisning så att alla elever ges stöd, stimulans och utmaningar utifrån sina kunskapsmässiga nivåer och så att eleverna får kontinuerlig återkoppling som innehåller information om styrkor och hur de kan utvecklas mot målen. Lärarna behöver säkerställa att eleverna förstår och använder återkopplingen. Lärarna behöver också i högre grad förmedla höga förväntningar på eleverna i utformningen av undervisningen. Rektorn behöver utveckla arbetet med att genomföra och implementera utvecklingsåtgärder för att skapa förutsättningar för lärarna att bedriva en undervisning som ger eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt.

Av Skolinspektionens granskning framgår att lärarna till viss del utformar en undervisning som ger stimulans utifrån olika kunskapsmässiga nivåer och att elever får uppmuntran och bekräftelse för sina studier. Eleverna får också vissa möjligheter att reflektera över sitt lärande. Men samtidigt visar granskningen att elever inte alltid får det stöd och den utmaning som de behöver och att lärarna kan känna sig osäkra i hur högt ställda förväntningar de kan ha på eleverna, men också att de upplever att de inte har tid att ge stöd och utmaningar till elever som i allmänhet klarar sig bra i skolan. Granskningen visar också att lärarna inte alltid säkerställer om eleverna förstår och använder den återkoppling som de har fått.

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling, för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.³ Även elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.⁴ Undervisningen kan därför aldrig utformas lika för alla.

Av läroplanen framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende.⁵ Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet.⁶ Av läroplanen framgår vidare att läraren ska stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan.⁷

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.⁸ Av läroplanen framgår att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.⁹

³ 1 kap. 4 § och 3 kap. 2 § skollagen (2010:800).

⁴ 3 kap. 2 § skollagen.

⁵ Lgr 22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden.

⁶ Lgr 22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

⁷ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

⁸ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

⁹ Ibid.

Vidare har rektorn ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.¹⁰

Skolinspektionen rekommenderar att lärarna utvecklar arbetet med att utforma en undervisning som ger alla elever möjlighet att nå så långt som möjligt utifrån sina kunskapsmässiga nivåer. I detta arbete behöver lärare utveckla arbetet med att utmana eleverna, exempelvis genom att tillhandahålla mer avancerade uppgifter när de når en viss nivå eller blir klara med vissa uppgifter. Lärarna kan även skapa uppgifter som ger möjlighet till såväl breddning som fördjupning och låta eleverna samtala om frågor vars syfte är att bidra till reflektion och problematisering, både ämnesmässigt och tankemässigt. Vidare behöver lärarna se till att i tilltal och bemötande av eleverna förmedla höga förväntningar på elevernas förmåga. Lärarna behöver också utveckla arbetet med att ge eleverna kontinuerlig återkoppling för att stimulera dem att utvecklas så långt som möjligt. En sådan återkoppling behöver innehålla information om hur eleverna utvecklas mot målen och hur de kan utvecklas ännu mer. Exempelvis kan lärarna ge eleverna återkoppling genom att beskriva deras styrkor och utvecklingsbehov i relation till specifika mål eller uppgifter. För att eleverna ska få uppleva att de gör framsteg och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt är det också viktigt att lärarna ger eleverna möjlighet att få träning i att själva reflektera över och utvärdera sitt lärande och sina målsättningar. För att lärarnas återkoppling ska bli meningsfull för eleverna behöver lärarna försäkra sig om att eleverna förstår och får tid till att använda den återkoppling de fått.

För detta utvecklingsområde kan Skolverkets stödmaterial *Att planera, bedöma och ge återkoppling. Stöd för undervisning*¹¹ vara värdefullt att använda.

Skolinspektionen rekommenderar vidare att rektorn säkerställer att det som framkommer i analysen av elevernas kunskapsresultat, skolans arbetsprocesser och förutsättningar för elevernas lärande leder till reella utvecklingsåtgärder som faktiskt genomförs och gynnar undervisningen. Rektorn behöver tydligare involvera lärarna i detta förbättringsarbete och skapa samsyn om hur detta praktiskt ska genomföras. Rektorn behöver vidare se till att lärarna får relevanta förutsättningar för att vidareutveckla undervisningen till exempel genom att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Skolverket (2020). *Att planera, bedöma och ge återkoppling Stöd för undervisning*. Publikationen finns att ladda ner som PDF från Skolverkets webbplats: skolverket.se/publikationer.

Vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom de områden som granskats bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver utveckla arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen. I detta arbete behöver lärarna i högre utsträckning problematisera och visa på alternativ till traditionella föreställningar om kön, social och kulturell bakgrund som kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval. Rektorn behöver tydligare förmedla betydelsen av att lärarna integrerar studie- och yrkesvägledningen i ämnesundervisningen och försäkra sig om att lärarna gör det. I samband med detta behöver rektorn ge förutsättningar för en vägledning som är integrerad i undervisningen och som vidgar elevernas perspektiv.

Av granskningen framkommer att lärarna förmedlar en positiv syn på skolarbetet och vikten av det inför framtida studie- och yrkesval. Granskningen visar dock också att lärarna i liten utsträckning integrerar studie- och yrkesvägledning i ämnesundervisningen. Det finns en plan för studie- och yrkesvägledning som bara i liten utsträckning följs. Det skiljer sig också åt i vilken omfattning lärarna i undervisningen problematiserar och visar på alternativ till traditionella föreställningar om social och kulturell bakgrund och andra faktorer som kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval. Det finns en medvetenhet hos rektor och personal om att den sociala kontexten spelar roll för elevernas förväntningar på sig själva, men samtidigt saknar skolan ett målinriktat arbete för att motverka stereotyper och också kunskap om hur de kan bedriva ett systematiskt arbete för att motverka faktorer som begränsar elevernas val. Vidare framkommer det av granskningen att rektorn inte tillräckligt tydligt har förmedlat till lärarna att de ska integrera studie- och yrkesvägledningen i ämnesundervisningen.

Enligt läroplanen ska skolan ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.¹² Skolans mål är att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden och har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund. Läraren ska bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning.

¹² Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen samt vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.¹³ I Skolverkets kunskapsöversikt *Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande*.¹⁴ framkommer att en framgångsrik studie- och yrkesvägledning innehåller såväl individuell som generell vägledning samt att den integreras i ordinarie undervisning.

Rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen och, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.¹⁵

Skolinspektionen rekommenderar att lärarna utvecklar arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen och därigenom bidrar till att synliggöra faktorer som kan påverka och begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval. Lärarna behöver i undervisningen i högre grad synliggöra hur olika uppfattningar om kön, social och kulturell bakgrund kan begränsa människors studie- och yrkesval, i syfte att vidga elevernas perspektiv.

Vidare rekommenderar Skolinspektionen att rektorn tydligare förmedlar betydelsen av att lärarna integrerar studie- och yrkesvägledning i sina undervisningsämnen och också försäkras om att lärarna gör detta. Rektorn behöver se till att studie- och yrkesvägledarens kompetens i större omfattning används som en resurs för lärarna i arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen. Detta kan till exempel ske genom att studie- och yrkesvägledaren sprider kunskap, initierar verksamhet, deltar i planeringen av undervisningen och genomför vissa inslag i undervisningen tillsammans med lärarna.

¹³ Lgr22, avsnitt 2.6 Skolan och omvärlden.

¹⁴ Skolverket (2020). *Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande*.

¹⁵ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar

För detta utvecklingsområde kan Skolverkets forskningsöversikt *Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande*¹⁶ användas. Skolinspektionen vill också framhålla modulen *Studie- och yrkesvägledning i undervisningen åk F-9* som finns på Skolverkets hemsida.¹⁷

På Skolinspektionens vägnar,

Beslutet har fattats av Camilla Thinsz Fjellström, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Ulrika Sutorius. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även Linda Wennler deltagit.

¹⁶ Skolverket (2020). *Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande*.

¹⁷ [Lärportalen | Studie- och yrkesvägledning i undervisningen åk F-9 \(skolverket.se\)](https://www.skolverket.se/larportalen/studie-och-yrkesvagledning-i-undervisningen-ak-f-9)

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Underlag för bedömning

Skolinspektionen har genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Vargbroskolan under vårterminen 2023. Vid intervjuerna har information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten inhämtats. Intervjuerna genomfördes av utredarna Ulrika Sutorius och Lena Johansson.

Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- Två gruppintervjuer med elever i årskurserna 8 och 9.
- Tre gruppintervjuer med lärare i årskurserna 7–9.
- En intervju med personal som har specialpedagogisk kompetens samt skolans studie- och yrkesvägledare.
- En intervju med skolans rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt officiell statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från intervjuerna för faktakontroll.

Fakta om granskad verksamhet

Vargbroskolan i Storfors kommun bedriver verksamhet i årskurs 4-9 i grundskolan. Vårterminen 2023 går 123 elever i årskurs 7-9. Eleverna är indelade i två parallella klasser. På skolan finns 19 lärare, varav 13 har lärarlegitimation (dvs. 68 %) och två lärare saknar behörighet i ett av de ämnen som de undervisar i. En specialpedagog arbetar på skolan på 100 procent. I kommunen finns en studie- och yrkesvägledare på 50 procent som är placerad på skolan. Skolan leds av en rektor och är organiserad i ett arbetslag.

Vad gäller skolans socioekonomiska förutsättningar tillhör kommunen enligt Delmos segregationsbarometer 2021 ett område med socioekonomiska utmaningar. 34 procent av eleverna har enligt Skolverkets officiella statistik (SIRIS) föräldrar med eftergymnasial utbildning, att jämföras med 62 procent i riket. Andelen elever som nått kunskapskraven i alla ämnen är 69 procent, en försämring sedan 2017 då andelen var 94 procent. Genomsnittligt meritvärde är 2021/22 208, för flickor 209 och för pojkar 207. Riksgenomsnittet för samma tidsperiod är 229. Meritvärdet på Vargbroskolan har sjunkit från 232 för tidsperioden 2017/18, till 221 2018/19. 2019/20 gick meritvärdet upp till 229 för att sen sjunka återigen. Störst nedgång har det varit för flickor för vilka meritvärdet 2017/18 var 240.

Bilaga 2: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer (26 kap. 20 § skollagen). Nedan redovisas de mål och riktlinjer som är relevanta för den här granskningen.

Stimulera eleverna att utvecklas så långt som möjligt och stärka elevernas tillit till den egna förmågan

Skollagen

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.¹⁸

Läroplanen för grundskolan

Av läroplanen framgår att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen.¹⁹ Även elever som lätt når de betygsriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.²⁰ Undervisningen kan därför aldrig utformas lika för alla.

Av läroplanen framgår vidare att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende.²¹ Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet.²²

Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet, men även skolan har en viktig roll.

¹⁸ 1 kap. 4 § och 3 kap. 2 § skollagen (2010:800).

¹⁹ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

²⁰ 3 kap. 2 § skollagen.

²¹ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

²² Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.²³

Läraren ska stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan.²⁴ Läraren ska vidare: ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven bland annat utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.²⁵

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver. Vidare har rektorn ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.²⁶

Vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Skollagen

Enligt skollagen ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.²⁷

Läroplanen för grundskolan

I läroplanen anges att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.²⁸ Skolans mål är att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden och har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund. Läraren ska bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning.

²³ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande.

²⁴ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

²⁵ Ibid.

²⁶ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

²⁷ 2 kap. 29 § skollagen (2010:800).

²⁸ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen samt vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.²⁹

Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav/förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt.³⁰ Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.³¹ Läraren ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter, samt hur könsmonster kan begränsa egna livsval och livsvillkor.³²

Rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen och, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.³³

²⁹ Lgr22, avsnitt 2.6 Skolan och omvärlden.

³⁰ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

³¹ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

³² Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden.

³³ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.